

UMETNIČKI ATELJEI NA TRGU SLAVIJA**ARTISTS RESIDENCE ON THE SLAVIJA SQUARE**Katarina Nemet, *Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad***Oblast – ARHITEKTURA**

Kratak sadržaj – Tema rada jeste projekat umetničkog ateljea, odnosno artists residence objekta na Trgu Slavija u Beogradu. Idejno rešenje i proces projektovanja rešenja su direktna posledica kombinovanja savremene japanske i evropske arhitektonske prakse. Projekat predstavlja rešenje na temu koja objedinjuje stambeni, poslovni i javni deo objekta, na zadatoj lokaciji.

Ključne reči: Arhitektura, dizajn, artists residence, Slavija

Abstract – Theme of the project is artists residence object on Slavija Square in Belgrade. Concept design and design process of the project are direct aftermath of combining contemporary Japanese and European architectural practice. Project represents the solution on given theme which merges living space, work space and public space on assigned location.

Keywords: Architecture, design, artists residence, Slavija

1. UVOD

Arhitektura, umetnost i tehnika dizajna i gradnje. Ona ima zadatak da ispuni i zadovolji kako utilitarne, tako i estetske potrebe i uprkos različitosti ove dve stavke, racionalne i iracionalne, one se u kontekstu arhitekture ne mogu razdvajati. Zato što svako društvo, bilo ono visoko razvijeno ili ne, stacionirano ili nomadsko, ima prostorni odnos sa drugim društvima i sa prirodnim svetom koji ga okružuje, te samim tim sturkture koje ono proizvodi otkrivaju mnogo o njegovoj okolini, istoriji, običajima, kulturi, svakodnevnom životu [1].

Najstarije pisane arhitektonske principe je postavio Vitruvije, u I veku [2]. Oni su se vremenom menjali, aliprocis po kojem se stvara arhitektonsko delo je u izvesnoj meri već vekovima ustaljena praksa. Pre svakog postavljanja koncepta i projektovanja zadati su početni uslovi, drugim rečima postavka *zadatka*, gde su nepoznate firmitas, utilitas i venustas [2], a svaki od njih ima beskonačno mnogo rešenja. Poznati činoci su, između ostalog, lokacija, namena objekta, a samim tim poznati su i osnovni funkcionalni zahtevi, korisnici objekta, kapacitet... Uz zadate inpute pristupa se rešavanju zadatka i ispunjavanju mnogobrojnih kriterijuma. Do samog početka upotrebe objekta, arhitektura je u manjoj ili većoj meri apstraktna. Dakako, od potpune apstrakcije s početka, ona sa svakom novom linijom, svakim novim iskopom, svakim novim zavrtanjem, postaje sve realnija i vremenom počinje da živi.

NAPOMENA:

Ovaj rad proistekao je iz master rada čiji mentor je bila doc. dr Ivana Miškeljin.

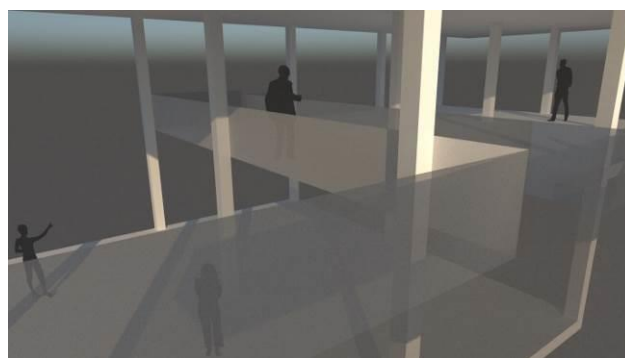
2. PROCES STVARANJA

Proces stvaranja primenjen na konkretnom zadatku radionice se odvijao u nesvakidašnjim etapama i redosledu projektantske prakse, te se u ovom slučaju sa svakom novom fazom projektovanja otkrivao novi zadatak, a po uzoru na savremenu arhitekturu Japana.

2.1. Fokus

Prva etapa je sadržala nekoliko uslova: rešiti odnos između terase i stambene prostorije objekta koja treba da zauzima približno 100 kvadratnih metara i zadržati fokus na korisnicima te prostorije, rešenje predstaviti kroz maketu napravljenu od dva materijala i postavljenim *tenkei* modelima.

Projektantski zadatak se odnosi na stvaranje veza između dve manje prostorne celine. Težina zadatka se ogleda u preispitivanju apstraktnih parametara u ovom procesu stvaranja veza. Apstrakcija koja proizvodi toliko pitanja, a rešenje zagonetke je daleko, još uvek zaključano. Od čega početi? Ko su ti ljudi? Ko je taj *tenkei* i šta on (treba da) vidi? Kako ogoliti arhitekturu, kako skinuti sve njene slojeve, kako doći do njene suštine? Arhitektura ne živi bez ljudi, objekat ne živi bez korisnika. Ako postoji i samo jedan čovek, samo jedan *tenkei*, objekat ispunjava svoju svrhu. Šta on vidi? Kako se kreće kroz objekat? Kako ga koristi?

Slika 1. Trodimenzionalni model

Iz preispitivanja na temu da li arhitektura može na izvestan način da materijalizuje mentalno – fizička osećanja i kako da se kroz formiranje objekta predstave isti, proizilazi lična potreba za suočavanjem sa osećanjima straha, iluzije i slobode, *trojstvom faktora*.

Staklo kao materijal se nametnulo samo, kao posledica ličnog shvatanja i *materijalizacije* značenja termina strah i iluzija, u metaforičkom smislu.

Ukoliko bi se terasa i zid koji razdvaja spoljašnjost i unutrašnjost objekta napravili od stakla ispunio bi se kriterijum, odnosno ideja o postizanju iluzije, a u ovom slučaju to je iluzija koju ima korisnik prostorije da korisnici terase lebde, a oni pak da nemaju tlo pod nogama.

Takođe, terasa koja je odvojena od samog objekta i čije su ograde takođe od stakla, izazvale bi izvesnu dozu straha kod svojih korisnika, gde se kroz formu objekta simbolički manifestuju navedeni osećaji. Rešenje takođe predviđa da je ulaz u sam objekat upravo sa terase.

2.2. Relacije

Povezati stambeni deo prostora iz prvog zadatka sa novim činiocem – prostorijom namenjenom poslovanju.

Stoga, kreiran je novi, dopunjeni prostor, te se beskonačnost prethodnog za toliko umanjila. Pregrada između stambenog i poslovnog prostora praktično i ne postoji. Oni su razdvojeni samo intervencijom u nivelacijskom smislu. Dnevna zona stambenog prostora ima duplu visinu, ulaz u objedinjeni prostor je sa terase, na drugu etažu na kojoj se nalazi poslovni prostor, odnosno prostor za rad umetnika. Po potrebi, tu postoji mogućnost postavljanja zavese kao vizuelne granice. Preispitivanje koncepta je neophodno izvršiti uz pomoć makete i tenkei figurica uz poštovanje japanskih principa gradnje i dimenzijskih normi.

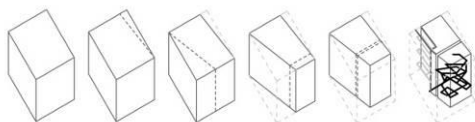

Slika 2. Maketa sa tenkei modelima

2.3. Kontekst

U trećoj otkriva se novi činilac – lokacija, čijom se analizom u velikoj meri formira arhitektura. Neki od parametara po kojima se analizira lokacija su zauzetost parcele, okolni objekti, pogledi, perspektiva, prirodno okruženje, saobraćaj, povezanost, javni prostori, klima, insolacija, ruža vetrova.

Neophodno je napraviti maketu zadate lokacije, ugao Beogradske ulice i Trga Slavija, a preko puta Mitićeve rupe u Beogradu, u razmeri 1:100 i tom prilikom ostaviti praznu parcelu na kojoj će se ispitivati lokacijski parametri. Takođe, kao deo zadatka, potrebno je odrediti deo parcele, odnosno objekta, koji će biti namenjen za javni, to jest prostor dostupan svima, a ne samo korisnicima objekta.

Slika 3. Maketa sa tenkei modelima

Slika 4. Maketa Trga Slavija

2.4. Konstrukcija

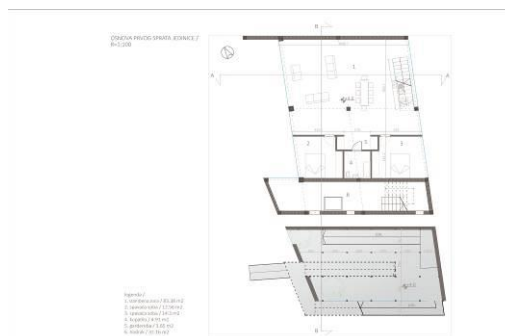
Naredna etapa se direktno oslanjala na rešenja izvedena u prethodnoj i odnosila se na pravljenje makete konstrukcije, u istoj razmeri kao prethodni zadaci. Od ponuđenih materijala za izradu konstrukcije – drvo, beton i čelik, neophodno je bilo da se odaberu dva materijala, te je u ovom slučaju zbog statičkih potreba izbor sužen na beton i čelik, odnosno stubove od betona i grede od čelika, radi njihovog lakšeg uklapanja. Dimenzionisanje visina i dimenzija elemenata je u skladu sa japanskim standardima, a temelji i međuspratne ploče nisu bili tema zadatka.

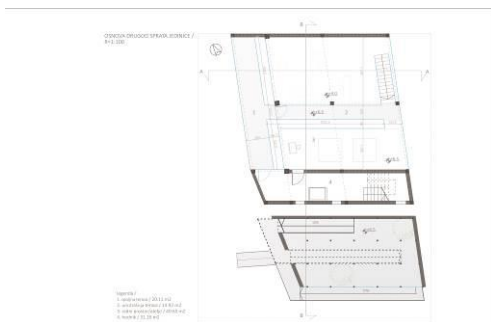
Slika 5. Maketa konstrukcije

2.5. Povezivanje

Nakon završenih etapa projektovanja i rešavanja nepoznatih, stupa se postavci jedinstvene jednačine. Neophodno je spojiti sve izvedene zaključke dobijene analizom lokacije i konceptualna rešenja nastala tokom prve dve etape kako bi se stvorila smisljena celina: *artists residence* prostor na Trgu Slavija u Beogradu.

Slika 6. Osnova karakteristične etaže

Slika 7. Osnova karakteristične etaže

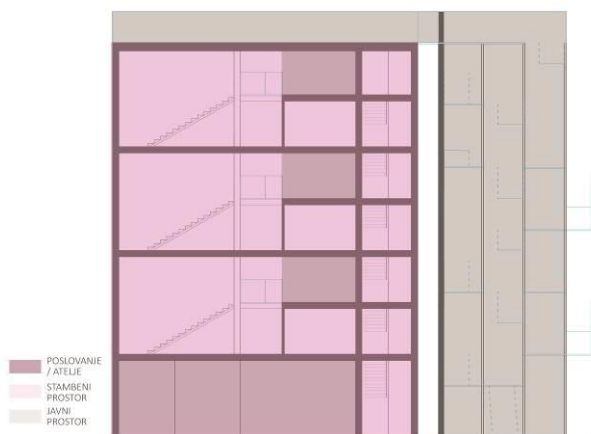
2.6. Koncept

Sam koncept se zasniva na metaforičkom prikazivanju straha, iluzija i slobode.

Koncepcijske ideje se prikazuju kroz konstrukciju, materijalizaciju, komunikacije, unutrašnje uređenje, a uz prethodne studije lokacijskog i urbanog konteksta, tipologije, simbolike i senzibiliteta. Minimalistički pristup sa elementima brutalizma kao reakcija na spoj mirnog parka i grubog raskršća. Nenametljivi doprinos hektičnosti okružujuće arhitekture, jednostavnog oblikovanja i jasne raspodele celina.

Objekat se sastoji od dva zasebna dela – privatnog, artists residence prostora i javnog, vertikalnog šetališta/ vidikovca. S obzirom da su te dve namene različite, one su međusobno i fizički odvojene, sve do samog vrha objekta gde se simbolično spajaju. Vertikalna komunikacija vidikovca je u vidu naizgled nepravilno raspoređene serije rampi, kao simbol užurbanosti, sa sedam nivoa – koliko je i ulica koje se ulivaju u kružni tok na Slaviji.

2.7. Funkcije i sadržaji

Slika 8. Funkcionalna šema

Objekat je podeljen na dva dela: stambeno – poslovni i javni.

Stambeno – poslovni deo objekta u prizemlju ima izlagački prostor/galeriju u kojem izlažu umetnici nakon završenog rezidencijalnog programa, a deo izlagačke sezone je predviđen i za izložbe lokalnih umetnika koji se

bave savremenom umetnošću i novim likovnim medijima. Pored izlagačkog prostora, gornje etaže se sastoje od tri stambeno – poslovne jedinice namenjene za rad i život umetnika tokom rezidencijalnog ciklusa, gde se svaka jedinica sastoji od dve, odnosno jedne spratne visine. Vertikalna komunikacija je ostvarena pomoću stepenica i lifta, dok je horizontalna komunikacija kroz ovaj deo objekta ostvarena u vidu unutrašnjeg hodnika i spoljašnje terase sa koje se pristupa u jedinicu. Ulaz u jedinicu je takođe moguć sa unutrašnjeg hodnika.

Javni deo objekta koji je pozicioniran ka Trgu Slavija sadrži sedam nivoa, uključujući prizemni nivo. Vertikalna komunikacija je ostvarena nizom naizgled nasumično postavljenih rampi.

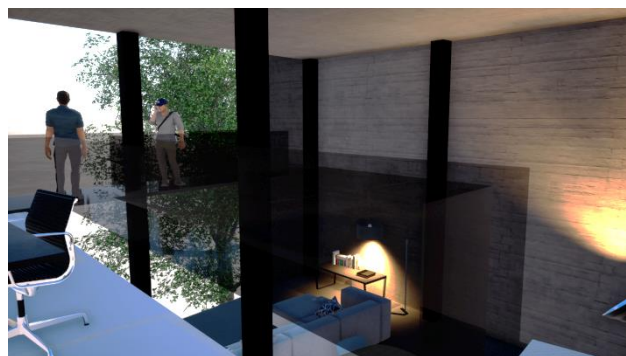
Rampe i podovi etaža napravljeni su od stakla, kako bi pratili koncept kojim se vodi i projekat stambeno – poslovnog dela zgrade. Svaka etaža vidikovca je predviđena da funkcioniše i kao odmaralište. Ograde su takođe napravljene od stakla, a vidikovac je sa dve strane potpuno zatvoren armirano - betonskim zidovima.

Slika 8. Trodimenzionalni prikaz eksterijera

Slika 9. Trodimenzionalni prikaz eksterijera

Slika 10. Trodimenzionalni prikaz enterijera

3. ZAKLJUČAK

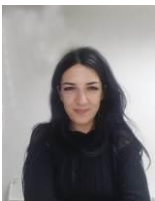
Nakon višemesečnog procesa otkrivanja novih činilaca zadatka i iznalaženja konačnog rešenja, postalo je sigurno da arhitektura nije (i ne sme da bude) šablon, da se arhitektura ne stvara napamet, da je za arhitekturu potreban osećaj, inspiracija i strpljenje, da arhitektura treba da bude čitljiva, ali da se možda nikad ne može (i ne treba) potpuno razumeti, da je za stvaranje arhitekture neophodna intuicija, vizija, i osećaj, osećaj, osećaj.

Ovo rešenje može da potpadne pod prokletstvo Mitićeve rupe, može da dobije život, može da nestane, da se preseli na neku drugu Slaviju, ali ono što nikada neće nestati je novootkrivena veru u proces stvaranja i poistovećivanja sa istim. I osećaj.

4. LITERATURA

- [1] <https://www.britannica.com/topic/architecture>
(pristupljeno u septembru 2018.)
[2] Marko Vitruvije Polio, *“Deset knjiga o arhitekturi”*,
Beograd, Orion art, 2014.

Kratka biografija:

Katarina Nemet rođena je u Somboru 1990. god. Master rad na Fakultetu tehničkih nauka iz oblasti Arhitekture – Dizajn enterijera odbranila je 2018.god.
kontakt: nemetkatarina@gmail.com